

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
1.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Jäneda mõis (<i>Jendel ja Hündels</i>)	59.245288, 25.680537	Johann Ulrich Natanael von Benckendorff (02.04.1882–19.04.1919)	1888–1890		Arhitekt Friedrich Modi	Maakivi, tellis ja valge dolomiit	Rahuldav		1. 15041 Jäneda mõisa viinavabrik 2. V.LAKV.1.9 Jäneda mõisa kõrvalhooned 3. ERA T-76.1.3079 Jäneda mõis. Ajalooline õiend 4. ERA T-76.1.16449 Jäneda mõis. Inventariseerimine	Jäneda mõis (Jendel)	Jäneda mõisa asendiplaan	1. Jäneda mõisa viinavabrik (EVM N 414:769); Eesti Vabahoiumuseum SA 2. Jäneda mõisa viinavabrik. Foto: Ants Hein 1983 3. Jäneda mõisa viinavabrik. Foto: Ants Hein 1983 4. Foto Jäneda viinavabrik (PM F 2068); Järvamaa Muuseum 5. Jäneda mõisa viinavabrik (PM F 1501:5); Järvamaa Muuseum 6. Jäneda mõisa viinavabrik. Foto: Roman Valdre, 1971 7. 7753 Jäneda 1935 (Rene Viljati fotokogu)
2.	Järva vald (Järvamaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Koigi mõis (<i>Koik ja Koikõs</i>)	59.162524, 25.960821	Hermann Rudolf Otto von Ungern-Sternberg (22.10.1877–1952)	19. sajand			Kivi	Varemed	EAA.33.3.1771	1. ERA T-76.1.10328 Koigi mõis 2 2. ERA.5025.2.5675 Koigi mõis. Ajalooline õiend 3. ERA T-76.1.14937 Koigi mõis. Inventariseerimine	1. Koigi mõisa viinavabrik/tärglise vabrik 2. Koigi mõisakompleksi hooned 3. Neeva kanal. voolavad ajaloolised veed		1. Koigi mõisa viinavabriku varemed 2. Foto. Koigi mõisa kõrvalhoone 1984. a. 3. Jaan Vali fotokogu. Koigi mõisa viinavabrik 4. Koigi mõisa viinavabrik. Foto: Veljo Ranniku 1970 5. Koigi viinavabrik
3.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kurge mõis (<i>Kurküll ja Kyrkyus</i>), ka Lehtse-Kurge mõis (<i>Lechts-Kurküll ja Lechts-Kyrkyus</i>)	59.265674, 25.824106	Friedrich Georg Alexander von Hoyningen-Huene (18.05.1843–02.04.1921)	1870*, 1889 ja 1892 (Lehtse)		2 plaani: 1. 1881 Arhitekt Nikolai Ludwig Jakob Tamm (Thamm) noorem (plaanil kirjas H. Тамм, 31.05.1867–21.12.1948) 2. 1892 allakirjutanud Eestimaa kubermanguvalitsuse mehhaanik Kotovin	Paekivi	Halb	EAA.33.3.2002	ERA T-76.1.14950 Kurge mõis. Inventariseerimine	1. Kurge mõis (Kurküll) 2. Arnold Rannu (2015) "Malestusi. Lehtse-Kurge piiritustehasest" Rene Viljati (koost.)		1. Lehtse (Kurge) piiritustehas (PM F 2169:2); Järvamaa Muuseum 2. Kurge piiritustehases XX. saj. algul 3. Kurge piiritustehas 1924 4. Foto. Lehtse Piiritustehase tootmishooned 1970-ndatel a. (PM F 1449:1); Järvamaa Muuseum 5. 7755 Kurge 1949 (Rene Viljati fotokogu)
4.	Järva vald (Järvamaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Linnape mõis (<i>Linnapäh ja Linnuane</i>)	59.216256, 25.816086	Gotthard Hermann Ferdinan von Baumgarten (08.05.1818–28.03.1905)								Balti-Eesti Piiritusetootjate Selts „Kõigi Vene imperiumi piiritustehaste aadressiramat“ (1910), lk 332		
5.	Järva vald (Järvamaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Käravete mõis (<i>Kerrafjer ja Kepprafjer</i>)	59.189985, 25.771578	Johan Rumberg (05.07.1874–17.05.1949)	19. sajandi algus			Maa- ja paekivi	Varemed		1. 14970 Käravete mõisa viinavabrik 2. ERA T-76.1.10328 Käravete mõis 3. ERA T-76.1.14938 Käravete mõis. Inventariseerimine	Kuidas mõisa elati ja töötati (Käravete mõis)	Käravete mõisa asendiskeem	1. MINU FOTOD 2. Käravete viinavabrik (PM F 3580:159); Järvamaa Muuseum 3. Endine Käravete mõisa viinavabrik, praegu osaliselt kasutusel Aravete kolhoosi laona (ERM Fk 2037:18); Eesti Rahva Muuseum

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
6.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Moe mõis (<i>Muddis</i>)	59.254667, 26.018174	Herbert Gottlieb Ferdinand Kurberg (10.03.1886–)	Vana viinaköök: 18./19. sajandivahetus Moodne viinavabrik: 1887	Vana viinaköök: klassistlik laad Moodne viinavabrik: historitsism		Vana viinaköök: paekivi Moodne viinavabrik: maakivi, dolomiit	Vana viinaköök: Hea Moodne viinavabrik: Hea	EAA.33.3.1712	1. 15790 Moe mõisa viinaköök 2. 15791 Moe mõisa viinavabrik 3. VLAKVJ.14 Moe mõisa viinaköök . Arhitektuurimälestise pass 4. ERA-T-76.1.15085 Moe mõis . Inventariseerimine 5. ERA-T-76.1.11294 Moe mõis . Ettekirjutused 1983	1. Moe muuseum 2. Gustavson, Heino (02.12.1980) . Moe – Rakvere rajooni piiritustööstuse minevikust. Punane Täht, nr 141		1. MINU FOTOD 2. Moe mõis (Muddis) . viinavabrik ja valitsejamaa. Ambla khk (ERM Fk 887:294) . Eesti Rahva Muuseum 3. Moe mõis (Muddis) . piiritusepuhastamise vabrik. Ambla khk (ERM Fk 887:295) . Eesti Rahva Muuseum 4. Moe mõis (Muddis) . piiritusepuhastamise vabrik. Ambla khk (ERM Fk 887:296) . Eesti Rahva Muuseum 5. Moe mõisa viinaköök ja piiritusevabrik . vaade (EAM Fk 8628). Eesti Arhitektuurimuseum 6. EAA.774.0.410531 . Vaade Moe mõisa viinavabriku hoonetele. kus asub Moe piiritusestehas 7. Moe mõisa piiritusestehas (Ulvar Vogt, erakogu)
7.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Pruuna mõis (<i>Tois</i>)	59.26144, 25.856557	Helene Josephine Louise Bertha von Dellingshausen (sünd von Behr, 14.04.1872–)	19. sajand				Hävinud (varemed)		ERA-T-76.1.14884 Pruuna mõis . Inventariseerimine	Pruuna mõis		
8.	Järva vald (Järvamaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Roosna mõis (<i>Sonorm</i>)	59.125351, 25.961085	Annette Julie von Wrangell (–1924)	19. sajand			Kivi	Halb		1. ERA-T-76.1.10329 Roosna mõis 2. ERA-T-76.1.14846 Roosna mõis . Inventariseerimine			
9.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Ambla kihelkond (<i>Kirchspiel Ampel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Tapa mõis (<i>Taps</i>)	59.250065, 25.936157	Axel Magnus Eduard Ludwig von Fock (28.04.1849–09.02.1929)					Hävinud			Tapa mõis		
10.	Paide linn (Järvamaa)	Anna kihelkond (<i>Kirchspiel Annen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Purdi mõis (<i>Noistfer ja Beccenumeiuv</i>)	58.994625, 25.620631	Wilhelm Rudolf Heinrich Ernst von Ungern-Sternberg (1876–1965)	19. sajand			Kivi ja puit	Varemed		1. 15082 Purdi mõisa viinavabriku varemed 2. ERA-T-76.1.11083 Purdi mõis . Ajalooline õiend 3. ERA-T-76.1.14880 Purdi mõis . Inventariseerimine	Purdi mõis	1. EAA.3724.4.470 . leht 2 2. EAA.3724.4.462 . leht 2	1. Purdi mõisa viinavabriku varemed . Foto: Olev Suuder 1982 2. Purdi mõisa viinavabriku varemed . Foto: V. Ranniku 1969 3. 7763 Purdi 1930 (Rene Viljati fotokogu)
11.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Einmanni mõis (<i>Korps ja Корпс</i>)	59.137304, 26.032027	Martha Leonie Josephine Thomson (sünd Kurberg, 07.02.1880–1957)	19. sajandi II pool	Historitsism		Paekivi	Halb		1. ERA-T-76.1.10433 Einmanni mõis 2. ERA-T-76.1.15279 Einmanni mõis . Inventariseerimine 3. ERA-T-76.1.11295 Einmanni mõis . Ettekirjutused 1983	Einmanni mõis (Korps)	Einmanni mõisa asendiskeem	1. Einmanni mõisa viinaköök (EVM F 462:37) : Eesti Vabaõhumuuseum SA 2. Fotokoopia Einmanni mõisa viinavabrik ja nuumhärjade laut (PM F 3405:22) : Järvamaa Muuseum 3. Einmanni mõisa viinavabrik (RM F 914:33) : Virumaa Muuseumid SA 4. Einmanni mõisa viinavabrik . Foto: V. Ranniku 1971 5. Einmanni piiritusevabrik (YW, erakogu)
12.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Karinu mõis (<i>Kardina ja Kapõuna</i>)	59.038694, 25.958973	Ernst von Rosen (08.06.1884–05.08.1962)	19. sajand			Maakivi	Halb/ hävinud või ümberhitatud		1. ERA-T-76.1.11820 Karinu mõis . Ajalooline õiend 2. ERA-T-76.1.14935 Karinu mõis . Inventariseerimine			7757 Karinu 1923 (Rene Viljati fotokogu)

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
13.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kuie mõis (<i>Kui ja Kyü</i>)	59.111429, 26.052399	Karl Wilhelm Ernst von Stackelberg (20.07.1868–26.07.1941)	19. sajand			Maa- ja paekivi	Varemed	EAA.33.3.2018	1. ERA-T-76.1.10433 Kuie mõis 2. ERA-T-76.1.15125 Kuie mõis. Inventariseerimine	Kuie mõis (Kui)		Kuie mõisa viinavabriku varemed Foto: Veljo Ranniku 1970
14.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kuksema mõis (<i>Jürgensberg</i>)	59.025187, 25.863094	Georg Kuno Heinrich von Schilling (14.08.1874–25.09.1927)	19. sajand				Halb		1. ERA-T-76.1.10328 Kuksema mõis. Inventariseerimine 2. ERA-T-76.1.14939 Kuksema mõis			Kuksema mõisa endine piiritusevabrik, mis ümberehitatud linavabrikuks. J.-Jaani khk (ERM Fk 484:45); Eesti Rahva Muuseum
15.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Rava mõis (<i>Rawaküll</i>)	59.122139, 25.848884	Karl Wilhelm Ernst von Stackelberg (20.07.1868–26.07.1941)	1890		Eestimaa kubermanguvalitsuse mehhaanik Kotovin	Paekivi	Varemed	EAA.33.3.1751	1. ERA-T-76.1.10329 Rava mõis 2. ERA-T-76.1.14848 Rava mõis. Inventariseerimine			1. Rava mõisa viinavabriku vare (EVM N 380:286). Eesti Vabariigi Muuseum SA 2. Rava mõisa kõrvalhoone vare. Foto: V. Ranniku 1976
16.	Paide linn (Järvamaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Roosna-Alliku mõis (<i>Kalterbrunn ja Кальтенбрунн</i>)	59.029912, 25.705097	Georg von Stackelberg (10.01.1857–04.07.1946)	1871*, plaam 1888		Eestimaa kubemangu insener E. Bernhard	Kivi	Varemed, timberehitatud	EAA.33.3.1744	ERA-T-76.1.14845 Roosna-Alliku mõis. Inventariseerimine			1. Foto. Roosna-Alliku Piiritusetehase katlamajapoolne fassaad 1955. a. (PM F 1292:123); Järvamaa Muuseum 2. Foto. Roosna-Alliku Piiritusetehase teraviljaladu ja kaalumaja 1960-ndatel a. (PM F 1292:122); Järvamaa Muuseum 3. Foto. Roosna-Alliku Piiritusetehase linnasekasvatus 1955. a. (PM F 1292:128); Järvamaa Muuseum 4. Foto. Roosna-Alliku Piiritusetehases 1963-64 a. (PM F 1292:136); Järvamaa Muuseum 5. Roosna-Alliku piiritusetehase (PM F 3580:223); Järvamaa Muuseum 6. Foto. Roosna-Alliku Piiritusetehases (PM F 1292:134); Järvamaa Muuseum
17.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Seliküla mõis (<i>Selliküll</i>)	59.081818, 25.837067	Bernhard Hugo von Dehn (08.09.1871–19.11.1933)	19. sajandi II pool				Rahuldav		1. ERA-T-76.1.10329 Seliküla mõis 2. ERA-T-76.1.14839 Seliküla mõis. Inventariseerimine			
18.	Tapa vald (Lääne-Virumaa)	Järva-Jaani kihelkond (<i>Kirchspiel St. Johannis</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Võhmuta mõis (<i>Wechmuth ja Вехмутъ</i>)	59.078772, 25.966553	Ernst Georg Zoega von Manteuffel (10.03.1867–12.04.1923)	1877/1888*	Klassitsistlik laad	Eestimaa kubermanguvalitsuse mehhaanik Kotovin	Kivi	Varemed	EAA.33.3.1786	1. 15874 Võhmuta mõisa viinavabriku varemed 2. ERA-T-76.1.14783 Võhmuta mõis. Inventariseerimine 3. ERA-T-76.1.10260 Võhmuta mõis. Ajalooline õiend	1. Võhmuta mõis 2. Müts. Ründo (2011). Võhmuta mõis ja küla aegade tuules: Kultuurilooline ülevaade ühe Eestimaa küla kujunemisest läbi sajandite. Üliõpilastöö, juhendaja: PhD Mariu Kõivupuu (Tallinn; Tallinna Ülikool).	Võhmuta mõisa asendiskeem	1. 15874 Võhmuta mõisa viinavabriku varemed, vaade loodest. (lagunenud häärlalali 15873 seest.) 15.11.2012. Anne Kaldam 2. 15874 Võhmuta mõisa viinavabriku varemed, vaade idast. 15.11.2012 Anne Kaldam
19.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Madise kihelkond (<i>Kirchspiel St. Matthäi</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Ageri mõis (<i>Aggers</i>)	59.08909, 25.727298	Hans Julius von Schilling (10.01.1871–1952)	19. sajandi I pool			Paekivi	Varemed		ERA-T-76.1.10328 Ageri mõis			Reelika Niit 29.04.2011

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
20.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Madise kihelkond (<i>Kirchspiel St. Matthäi</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Ahula mõis (<i>Affel</i>)	59.114878, 25.727808	Hans Julius von Schilling (10.01.1871–1952)							ERA T-76.1.10328 Ahula mõis			
21.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Madise kihelkond (<i>Kirchspiel St. Matthäi</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Albu mõis (<i>Alp ja Альб</i>)	59.153376, 25.659274	Jacques Richard Alexander von Harpe (20.11.1880–)	19. sajand, 1888		Eestimaa kubermanguvalitsuse mehhaanik Kotovin	Kivi	Vare, pommiauk II MS?	EAA.33.3.1842	ERA T-76.1.14896 Albu mõis. Inventariseerimine			MINU FOTOD
22.	Järva vald (Järvamaa)	Järva-Madise kihelkond (<i>Kirchspiel St. Matthäi</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Seidla mõis (<i>Seydell, Seidel</i>)	59.09695, 25.698856	Hans Julius von Schilling (10.01.1871–1952)	19. sajandi II pool			Kivi	Avariiline, ümberehitatud	EAA.33.3.1774	1. 14945 Seidla mõisa viinavabrik 2. ERA T-76.1.2000. Seidla mõis. Ajalooline õiend 3. ERA T-76.1.14840. Seidla mõis. Inventariseerimine	Seidla mõisa asendiplaan	1. MINU FOTOD 2. Seidla mõisa viinavabrik. Foto. Roman Valdre 1973 3. Seidla mõisa viinavabrik Foto. Veljo Ranniku 1970 4. Viinavabrik Foto: J. Vali 07.04.2003 5. Seidla viinavabrik (PM F 3580.167). Järvamaa Muuseum 6. 7759 Seidla 1937 (Rene Viljati fotokogu)	
23.	Väike-Maarja vald (Lääne-Virumaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Aavere mõis (<i>Afer ja АФЕРЬ</i>)	59.070123, 26.057842	August Heinrich Berendts (24.04.1872–17.10.1924)	19. sajand lõpp			Maa- ja paekivi	Rahuldav		1. 16076 Aavere mõisa viinavabriku varemud 2. ERA T-76.1.10433. Aavere mõis 3. ERA T-76.1.15266. Aavere mõis. Inventariseerimine			1. Aavere piiritusevabrikus (Marko Mänd erakogu) 2. Viinavabrik tiigi kaldal (Marko Mänd erakogu) 3. Aavere viinavabrik talvel (Marko Mänd erakogu) 4. Aavere piiritusevabrik (YV erakogu)
24.	Väike-Maarja vald (Lääne-Virumaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Ao mõis (<i>Hackeweid</i>)	58.998129, 26.204523	Anna Marie Amata von Schilling (sünd von Benckendorff, hiljem Erdely, 26.12.1878–27.09.1972). Hilisem mõisa omanik Julius Lenhoff*					Varemed		ERA T-76.1.15191 Ao mõis. Inventariseerimine			
25.	Järva vald (Järvamaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Aruküla mõis (<i>Arroküll ja Аррокуля</i>)	58.959919, 26.014829	Eugen Graf von Toll (24.05.1870–07.03.1929)	19. saj keskpaik	Sarnane Ahula, Padise, Mõisamaa ja Kolga viinavabrikutele		Kivi	Ümberehitatud		1. ERA T-76.1.3720. Aruküla mõis. Ajalooline õiend 2. ERA T-76.1.16448. Aruküla mõis. Inventariseerimine 3. ERA.5025.2.5356. Aruküla mõis. Ajalooline õiend ja väärtuslike detailide inventariseerimine			1. Aruküla mõisa viinavabrik Foto: J. Vali 02.02.2005 2. Aruküla mõisa meierei ja viinavabrik (fotograaf: A. Kukemilk, Marko Mänd fotokogu) 3. Viinaköögi lammutamine (fotograaf: R. Asu, Marko Mänd fotokogu) 4. Aruküla mõisa viinavabrik ja pardid 5. 7761 Koeru Aruküla (Rene Viljati fotokogu)
26.	Järva vald (Järvamaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kapu mõis (<i>Kappo ja Kanno</i>)	58.983716, 26.037839	Konstantin Paul Karl von Bremen (04.03.1855–10.10.1924)	19. saj I pool, dateeritud 1882 C. v. B.				Varemed	EAA.33.3.1989	1. ERA T-76.1.10328. Kapu mõis 2. ERA T-76.1.14942. Kapu mõis. Inventariseerimine			Kapu mõisa viinavabriku vare. Foto: V. Ranniku 1976

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
27.	Väike-Maarja vald (Lääne-Virumaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Liigvalla (<i>Löwenwolde</i> ja <i>Левенвольде</i>)	59.008715, 26.112543	Anna Marie Amata von Schilling (sünd von Benckendorff, 26.12.1878–27.09.1972)								Balti-Eesti Piiritusetootjate Selts „Kõigi Vene impeeriumi piiritusetehaste aadressiraamat“ (1910), lk 332		
28.	Väike-Maarja vald (Lääne-Virumaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Piibe mõis (<i>Piep</i>)	58.937947, 26.177745	Alexander Andreas Ernst von Baer (22.04.1826–10.03.1914)	19. saj I veerand	Vana balti tüüpi näide					ERA T-76.1.10434 Piibe mõis			1. Piibe mõisa viinaköök (RM F 1346:10). Virumaa Muuseumid SA 2. Piibe mõisa viinaköök Foto: Veljo Ranniku 1974 3. Piibe mõisa viinaköök Foto: Veljo Ranniku 1974
29.	Järva vald (Järvamaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Preeidi mõis (<i>Wredensitz, Sitz</i>)	58.939191, 26.128213	Heinrich Herman Paul von Wrede (13.01.1852–13.10.1926)	19. sajand II pool ja lõpp				Varemed		1. ERA T-76.1.10329 Preeidi mõis 2. ERA T-76.1.14885 Preeidi mõis Inventariseerimine			1. Foto Preeidi mõisa viinavabriku varemed 2006 (PM F 3563:158). Järvamaa Muuseum 2. Fotograaf: M.Öömann, Preeidi viinavabrik (erakogu) 3. Tüüpul viinavabriku ees (Toini Järvoinen erakogu)
30.	Väike-Maarja vald (Lääne-Virumaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Raigu mõis (<i>Raik</i>)	59.067581, 26.113598	von Wrangellid, hiljem August Berends				Paekivi	Varemed		ERA T-76.1.14986 Raigu mõis Inventariseerimine			
31.	Järva vald (Järvamaa)	Koeru kihelkond (<i>Kirchspiel St. Marien-Magdalenen</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Udeva mõis (<i>Uddewa ja Yðöeva</i>)	58.922149, 26.016175	Bernhard Emil Theodor von Maydell (01.09.1871–17.10.1938)	1908		Eestimaa kubermangu ehitusosakonna nooemarihitekt Aleksander Uljev	Maa- ja paekivi	Varemed	EAA.33.3.2613	1. ERA T-76.1.10329 Udeva mõis 2. ERA T-76.1.14864 Udeva mõis Inventariseerimine			1. Udeva mõisa viinavabriku korsten. Foto: Veljo Ranniku 1968 2. Udeva viinavabrik 1962 (Helju Vallner fotokogu) 3. Udeva end. viinavabriku korsten (Helve Kulk fotokogu) 4. Foto Udeva mõisa viinavabriku varemed 2006 (PM F 3563:150). Järvamaa Muuseum
32.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Esna mõis (<i>Orrisaar ja Opucaps</i>)	58.982619, 25.788033	Walter Johann Georg Konstantin von Grünewaldt (28.06.1843–31.10.1920)	19. sajandi II pool, 1892	Historitsism	Eestimaa kubermanguvalitsuse mehhaanik Kotovin	Maa- ja paekivi	Varemed	EAA.33.3.1980	1. 15121 Esna mõisa viinavabrik 2. ERA T-76.1.10328 Esna mõis 3. ERA T-76.1.10636 Esna mõis . Ajalooline õiend 4. ERA T-76.1.14912 Esna mõis Inventariseerimine			MINU FOTOD 1. Esna mõisa viinavabriku varemed, vaade edelast. Foto: K. Klandorf 17.04.2019. 2. Esna mõisa viinavabriku varemed, vaade põhjapoolt. Foto: K. Klandorf 18.01.2018. 3. Esna mõisa viinavabriku varemed. Foto: K. Klandorf 07.06.2017.
33.	Järva vald (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Huuksi mõis (<i>Hukas ja Гукась</i>)	58.845004, 25.804453	Karl Thure Rausch von Traubenberg (28.04.1847–25.06.1924)					Ilmselt hävinud			Balti-Eesti Piiritusetootjate Selts „Kõigi Vene impeeriumi piiritusetehaste aadressiraamat“ (1910), lk 329		

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
34.	Järva vald (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Koigi mõis (Koik ja Koicy)	58.833456, 25.750144	Otto Johann Werner von Grünwald (22.06.1866–20.06.1932)	Arvatavasti 1794 Viinavabrik: 1888, 1895 tulekahju Uus viinavabrik: 1890-ndate II pool			Uus viinavabrik: paekivi, krohvitud	Varemed	Vana: EAA.33.3.1771	1. ERA-T-76.1.10328 Koigi mõis 2 2. ERA.5025.2.5675 Koigi mõis. Ajalooline öiend 3. ERA-T-76.1.14937 Koigi mõis. Inventariseerimine	1. Aas, Maaris (12.02.2013). <i>Koigi mõis</i> [Ajaveebi sissekanne]. Blogger: <i>Koik on kõige peegeldus...</i> 2. Aas, Maaris (13.02.2013). <i>Koigi mõisakompleksi hooned</i> 3. Aas, Maaris (04.01.2021). <i>Koigi mõisa viinavabrik (arklise yabrik</i> 4. Arhiivikool. Koigi mõis: 19. sajandi lõpp ja 20. sajandi algus.	EAA.1687.1.27	1. Koigi mõisa viinavabrik Foto: Veljo Ranniku 1970 2. Koigi mõisa viinavabrik Foto: J. Vali 12.05.2010
35.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Koordi mõis (Kirrisaar)	58.833456, 25.750144	Georg von Stackelberg (10.01.1857–04.07.1946)	19. sajandi keskel			Paekivi, krohvitud	Viinavabriku varemed?		ERA-T-76.1.10328. Koordi mõis			Koordi mõisa viinavabrik. Foto: V. Ranniku 1976
36.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Palu mõis (Pallo)	58.90001, 25.747492	Leo von Stackelberg (04.02.1864–28.11.1919), hiljem omandas Helene Hedwig Jeanette von Stackelberg (06.12.1840–10.03.1927)	19. sajand				Halb		ERA-T-76.1.14875 Palu mõis. Inventariseerimine			
37.	Järva vald (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Päinurme mõis (Assik ja Accuk)	58.809129, 25.938487	Ernest Karl Woldemar von Wahl (26.12.1878–10.10.1949)								Aas, Maaris (18.02.2013). <i>Päinurme mõis</i> . [Ajaveebi sissekanne]. Blogger: <i>Koik on kõige peegeldus...</i>		1. Foto. Päinurme piirituse vabriku sisevaade 1938. a. (PM F 1325:19). Järvamaa Muuseum 2. Päinurme mõis (Assick) viinavabrik enne sõda. Peetri kkk (ERM Fk 887:182). Eesti Rahva Muuseum 3. Fotokoopia Päinurme mõis (PM F 3405:63). Järvamaa Muuseum 4. Päinurme viinavabrik (PM F 3562:151). Järvamaa Muuseum 5. Päinurme viinavabrik (PM F 3562:155). Järvamaa Muuseum
38.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Sargvere mõis (Sarkfer)	58.890515, 25.716439	Emmeline (Emmy) Christiane Auguste von Stackelberg (sünd Riesenkampff, 28.02.1876–)	1883/8?			Maakivi, tellis	Ümberehitatud, varemed	EAA.33.3.1798				
39.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Viisu mõis (Wieso ja Buzo)	58.947255, 25.664821	Alexander August Eugen von Harpe (31.07.1875–30.12.1939)	19. sajandi II pool			Paekivi	Halb		1. ERA-T-76.1.10329 Viisu mõis 2. ERA-T-76.1.14859 Viisu mõis. Inventariseerimine			
40.	Paide linn (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Vodja mõis (Wodja ja Водья)	58.93664, 25.655044	Julius Wilhelm von Toll (13.06.1833–26.11.1921)	19. sajandi II pool	Pseudogootika?, historitsism		Paekivi	Varemed		1. ERA-T-76.1.10329 Vodja mõis 2. ERA-T-76.1.14851 Vodja mõis. Inventariseerimine 3. ERA-T-76.1.11111 Vodja mõisa tööstemaja-viinakelder. Ettekirjutused 1982	Vodja mõisa asendiskeem		1. MINU FOTOD 2. Vodja mõisa viinaköök (EVM.N 434:763). Eesti Vabaõhumuuseum SA 3. Vodja mõis (Wodja), viinavabrik. Peetri kkk (ERM Fk 887:383). Eesti Rahva Muuseum 4. Vodja mõisa tööstemaja-viinakelder. Foto: Ants Hein

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusarhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
41.	Järva vald (Järvamaa)	Peetri kihelkond (<i>Kirchspiel St. Petri</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Õotla mõis (<i>Oethel, hiljem ka Groß-Oethel</i>)	58.951752, 25.75642	Alexander Georg Gustav von Stackelberg (19.03.1878–23.03.1933)	19. sajandi II pool			Maa- ja paekivi	Varemed		1. ERA T-76.1.10329 Õotla mõis 2. ERA T-76.1.14876 Õotla mõis. Inventariseerimine	Tuleõnnetused. Õotla mõisas (09.05.1914). <i>Tullinna Teataja</i> (1910-1922). nr. 104.		
42.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kirna mõis (<i>Kirna ja Kupna</i>)	58.850374, 25.476679	Öed Julie Marie Pilar von Pilchau & Helene Sophie Pilar von Pilchau							1. ERA T-76.1.12239 Kirna mõis. Ajalooline. õiend 2. ERA T-76.1.1608 Kirna mõis. Ajalooline. õiend	EAA.1355.1.5		
43.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Kolu mõis (<i>Kollo</i>)	58.801377, 25.264022	Elisabeth (Lisi) Alexandra Christine von Schilling (sünd von Middendorff, 30.08.1876–05.09.1959)	19. sajandi II pool				Halb		1. ERA T-76.1.10328 Kolu mõis 2. ERA T-76.1.14931 Kolu mõis. Inventariseerimine 3. ERA T-76.1.11802 Kolu mõis. Ajalooline. õiend			
44.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Laupa mõis (<i>Laupa ja Layna</i>)	58.761592, 25.372479	Otto Iwan von Taube (02.11.1867–04.06.1933)	19. sajandi II pool			Maakivi, tellis	Halb		1. 15137 Laupa mõisa viinavabrik 2. ERA T-76.1.14902 Laupa mõis. Inventariseerimine			
45.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Lokuta mõis (<i>Tecknal</i>)	58.820452, 25.407525	Georg Adolf Otto Rausch von Traubenberg (13.04.1845–11.01.1927)	19. sajand			Kivi	Halb		1. ERA T-76.1.10329 Lokuta mõis 2. ERA T-76.1.14904 Lokuta mõis. Inventariseerimine			
46.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Särevere mõis (<i>Serrefer ja Ceppeferz</i>)	58.78399, 25.429704	Walter Ewald Arthur von Schilling (1833–1923)	1913		Tempel: Ehitaja Revel. Karl R. Karlovits Valdes (ehitusmeister Karl Rudolf Waldes (15.09.1850–16.11.1915)	Kivi, krohvitud	Varemed (korsten alles)	EAA.33.3.3101	ERA T-76.1.14837 Särevere mõis. Inventariseerimine.			1. Särevere sild ja viinavabrik (PM F 746:1); Järvamaa Muuseum 2. Vaade Särevere viinavabrikule (PM F 746:2); Järvamaa Muuseum 3. Fotokoopia. Särevere 1920-ndatel a. (PM F 1563:5); Järvamaa Muuseum 4. EFA 217.0.182050 Särevere Piritusevabriku jõujaama varemed
47.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Türi-Alliku mõis (<i>Allenküll ja Алленкуль</i>)	58.822749, 25.449462	Alexander (Axel) Friedrich von Engelhardt (03.02.1849–27.01.1920)	1887	Historitsism	Eestimaa kubemangu arhitekt-insener E. Bernhard	Maa- ja paekivi	Ümberehitatud, majutasutus (Veskisilla hotell)	EAA.33.3.1711	ERA T-76.1.10328 Türi-Alliku mõis.			1. EFA 607.2.42037 Türi-Alliku viinavabrik 2. Foto Türi-Alliku viinavabrik 1996. (PM F 2733:4); Järvamaa Muuseum 3. Türi-Alliku veski (PM F 749); Järvamaa Muuseum 4. Foto Türi-Alliku mõisa juures (PM F 2127:107); Järvamaa Muuseum 5. Foto Türi-Alliku viinavabrik 1996. (PM F 2733:3); Järvamaa Muuseum
48.	Türi vald (Järvamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Väätsa mõis (<i>Waetz ja Beu</i>)	58.888255, 25.452295	Karl Johann Anton von Seidlitz (24.11.1880–)	19. sajand (05.05.1875 toimus põleng)	Historitsism			Hävinud/ ümberehitatud		ERA.5025.2.6677 Väätsa mõis. Ajalooline õiend			

JÄRVA KREIS (Järva kreis, sks *Kreis Jerwen, Jerwen*)

JRK	HALDUSJAOTUS		MÕIS			VIINAVABRIK					ALLIKAD				
	Tänapäevane	Ajalooline	Mõisa nimi (saksa ja vene keeles)	Koordinaadid	Viimane mõisa omanik	Ehitusaeg	Stiil	Meister	Materjal	Seisukord	Rahvusrhiiv	Muinsuskaitseamet	Muud allikad	Mõisaplaanid	FOTOD
49.	Rapla vald (Raplamaa)	Türi kihelkond (<i>Kirchspiel Turgel</i>), Järvamaa (<i>Jerwen</i>)	Vahastu mõis (<i>Wahhast</i>)	58.976827, 25.221244	Julie Helene Natalie von Hoyningen-Huene (sünd von Weymann, 11.09.1877–1965), Arthur von Hoyningen-Huene (26.04.1908–), Marina von Engelhardt (sünd von Hoyningen-Huene, 20.06.1904–2001) & Lilian von Hoyningen-Huene (18.07.1901–30.04.1945)	19. sajand			Paekivi	Havinud		ERA T-76.1.16332. Vahastu mõis. Inventariseerimine			